

Розділ III. ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

УДК 351.863.33:351.746:343.359

О.А. Бурбело

С.С. Самарський

■ **НЕРАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ
БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

У статті розглянуті проблеми та шляхи їх вирішення в рамках цільового використання бюджетних коштів Міністерством охорони здоров'я України, що є одним з основних показників соціальної політики держави та її загального економічного розвитку.

Ключові слова: охорона здоров'я, державне управління, фінансовий контроль, медична реформа, реалізація прав, раціональне використання.

В статье рассмотрены проблемы и пути их решения в рамках целевого использования бюджетных средств Министерством здравоохранения Украины, что является одним из основных показателей социальной политики государства и его общего экономического развития.

Ключевые слова: здравоохранение, государственное управление, финансовый контроль, медицинская реформа, реализация прав, рациональное использование.

The article examined the problems and solutions within the targeted use of budgetary funds by the Ministry of Health of Ukraine, which is one of the key indicators of social policy and its overall economic development.

Key words: health, public administration, financial control, health reform, the implementation of rights management.

Постановка проблеми. Сучасний стан функціонування системи Міністерства охорони здоров'я України в рамках наданих йому повноважень вимагає від держави необхідності оновлення політики охорони здоров'я, розроблення та реалізація нових стратегій та програм, ефективного контролю та аудиту, щодо використання бюджетних коштів в рамках надання якісних послуг гарантованих державою та Конституцією України, й захисту найбільш соціально незахищених верств населення, а також запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів. Ці вимоги повинні забезпечуватись належним контролем уповноважених на

те органів, ефективним управлінням використанням коштів, та своєчасним попередженням фактів нецільового їх використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, щодо нерационального використання бюджетних коштів присвячено достатньо досліджень, але вони носять фрагментарний характер.

Виділення невирішеної проблеми. Медико-демографічна ситуація в Україні за останні роки набула критичного стану та свідчить про незадовільний стан здоров'я населення. Досягнутий рівень розподілу та використання бюджетних коштів в системі охорони здоров'я України є неприпустимим та не відповідає сучасним потребам соціального напрямку держави, щодо реалізації конституційних прав громадян на охорону здоров'я, якісного надання послуг населенню з урахуванням потреб кожного регіону України, стану здоров'я населення, що призводить до ускладнень здоров'я, хронічних хвороб, передчасної смерті.

Мета наукової статті. Мета статті полягає в дослідженні окремих питань пов'язаних із нерациональним використанням бюджетних коштів Міністерством охорони здоров'я України та визначення основних напрямків, щодо підвищення ефективності контролю та рационального використання бюджетних коштів, тому що саме рівень орієнтованості держави на покращення здоров'я громадян та своєчасне вдосконалення діяльності сфери охорони здоров'я є одним із основних показників результативності соціальної політики держави та її загального економічного розвитку [1].

Матеріали та результати досліджень. Згідно з Бюджетним кодексом України, бюджет - план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [2].

Лише ефективне управління використанням бюджетних коштів держави може забезпечити виконання планів та стратегії держави в рамках надання первинної медико-санітарної допомоги та безоплатних послуг, які повинні бути чітко визначеними та гарантованими відповідними органами державної влади. На даному етапі розвитку держави та системи охорони здоров'я мають місце непоодинокі випадки нерационального використання бюджетних коштів, що призводить до:

- допущення грубих порушень вимог уряду України в частині скорочення існуючої мережі закладів охорони здоров'я, що потягнуло за собою масове звільнення медичного персоналу ;
- неналежного виконання державних цільових програм і комплексних заходів з охорони здоров'я;
- незадовільного стану реалізації проєкту запровадження екстреної медичної допомоги;
- поширенню обігу та застосуванню небезпечних та фальсифікованих лікарських засобів;

- корупційних діянь при здійсненні державних закупівель;
- неефективного та нецільового використання державних коштів та майна;
- низького рівня народжуваності порівняно з високим рівнем смертності, високого рівня поширеності хронічних неінфекційних захворювань та смертності осіб працездатного віку, який в 2-4 рази вищий, ніж в економічно розвинених країнах;
- роботи служби медичної допомоги в умовах тотального недофінансування;
- катастрофічної неуккомплектованості в первинній ланці кваліфікованих кадрів;
- труднощів у призначенні адекватного лікування;
- зловживання службовим становищем посадовими особами Міністерства охорони здоров'я України, інших державних підприємств, установ та організацій у сфері охорони здоров'я та фармацевтичної галузі [1,3,4,с.106].

Свідченнями цього є статистика за роки незалежності. Число ліжок у лікарнях зменшилось з 671 096 до 397 167, число середнього медперсоналу скоротилось з 638 700 до 430 821 чол., число лікарів – з 208 805 до 199 725. Дільничні лікарні стоять на грані зникнення. Так, протягом 2011 року в Україні було ліквідовано близько 300 лікарень і приблизно 800 поліклінік. Усе це відбувалось волонтаристським шляхом, без наукового обґрунтування, що є результатом нецільового використання бюджетних коштів МОЗ [1,3].

Минулого року видатки на охорону здоров'я у загальному фонді зведеного бюджету склали 50,3 млрд грн, що майже на 7 млрд більше, ніж в 2011 році. При цьому, за інформацією Казначейської служби України, у 2012 році невикористаними лишилися кошти за такими бюджетними програмами, як спеціалізована медична допомога, що надається загальнодержавними закладами охорони здоров'я, - 20,8 млн грн, забезпечення медичних заходів коштами у боротьбі зі СНІДом, туберкульозом та дитячою і дорослою онкологією - 45,5 млн грн, реконструкція розширення національного Інституту раку - 61 млн грн.

Міністерство охорони здоров'я не здійснювало належного контролю за якісним наданням послуг з оздоровлення громадян державним закладом. Наприкладі „Українського госпіталю для воїнів-інтернаціоналістів "Лісова поляна", всупереч статті 33 Основ законодавства України про охорону здоров'я Міністерство охорони здоров'я не визначило порядку і критеріїв розподілу путівок на лікування до цього державного закладу, що призвело до неефективного управління бюджетними коштами та використання їх з порушенням нормативно-правових актів [5,с.24-25].

За даними на 2013 рік Міністерством охорони здоров'я - з 762,6 млн. грн., 624,6 млн. грн. не використано на забезпечення медичних

заходів окремих державних програм і комплексних заходів програмного характеру, спеціалізовану та високоспеціалізовану медичну допомогу, що надається загальнодержавними закладами охорони здоров'я, і на діяльність установ Державної санітарно-епідеміологічної служби та заходів з боротьби з епідеміями [6, с.21].

В минулому році МОЗ України неодноразово допускало нераціональне та неефективне використання державних коштів під час здійснення державних закупівель лікарських засобів та іншої медичної продукції. 19 грудня 2012 року за результатами проведених торгів було укладено договір з ТОВ "Людмила-Фарм" щодо закупівлі антиретровірусного препарату Ефавіренз (табл., капс., др. 600 мг) на загальну суму 658158,48 грн. Зокрема, було закуплено 172584 одиниць препарату за ціною 3,81 гривні/одиницю. Разом з тим, ВБО "Всеукраїнська мережа ЛЖВ" цей самий препарат придбала по ціні близько 1,3 грн. за упаковку.

Міністерством доходів і зборів України було виявлено злочинну схему із розкрадання бюджетних коштів та їх виведення у вигляді валюти за кордон шляхом завищення вартості лікарських засобів, що ввозились на митну територію України, внаслідок чого реалізовували лікарські засоби по завищеним цінам, завдаючи збитки державі в особливо великих розмірах.[1]

7 липня 2011 року, Верховна Рада України ухвалила два закони, які дали старт медичній реформі в Україні. Законопроект №8602 "Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги". Ним встановлюється, що мережа державних і комунальних закладів охорони здоров'я формується з урахуванням потреб населення у медичному обслуговуванні, необхідності забезпечення належної його якості, своєчасності, доступності, ефективного використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Законопроект №8603 "Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Києві". Передбачає відпрацювання на базі пілотних регіонів основних підходів до реформування системи охорони здоров'я, їх моніторинг та оцінку для подальшого поширення на всю територію країни [7].

Висновки. На основі вищенаведеного можна зробити висновок, що охорона здоров'я – одна з пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава відповідальна перед сучасним і майбутнім поколінням за рівень здоров'я і збереження генофонду нації. Тому головною метою реформи має бути побудова моделі охорони здоров'я, яка б забезпечувала вільний, рівний та справедливий доступ усіх членів нашої держави до екстреної медичної допомоги та необхідних медичних послуг, при збереженні соціально прийняттого обсягу державних гарантій в умовах створення високоефективної системи державного фінансового контролю.

З цієї метою доцільно:

- упровадження системи моніторингу, яка б оцінювала ефективність державних видатків з погляду якісних наслідків для здоров'я суспільства, а не лише за даними статистики звернень до медичних закладів чи тривалості перебування на стаціонарному лікуванні;

- формування чіткої структурно-функціональної моделі державного управління охороною суспільного здоров'я на основі нормативно-правового визначення функцій, повноважень і відповідальності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, розмежування повноважень органів місцевого самоврядування та місцевих органів державної влади.

- сформувати надійну, просту та ефективну систему державного контролю, регулювання та удосконалення процедур державного забезпечення населення України базовим пакетом лікарських препаратів і створення Державного реєстру цін на лікарські засоби.

Результатом реформування має стати створення національної моделі охорони здоров'я, діяльність та інфраструктура якої відповідатимуть потребам населення та враховуватимуть географічні, історичні й культурні особливості України.

Використана література:

1. Газета Аптека.ua. " Проект Постанови ВРУ щодо утворення Тимчасової слідчої комісії з питань розслідування фактів порушень законодавства з охорони здоров'я з боку посадових осіб МОЗ України, інших державних підприємств, установ та організацій у сфері охорони здоров'я та фармацевтичної галузі" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/225643?print=1>

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. N 2456-VI. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

3. О.М. Голяченко. У чому помиляються українські реформатори охорони здоров'я [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mif-ua.com/archive/article/17302>

4. "Про внутрішнє та зовнішнє становище України за 2013 р". Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Poslannia_2013-c7954.pdf - 576с.

5. Висновки щодо виконання державного бюджету України за 2012 рік [Електронний ресурс] / Рахункова палата України. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16741935/Visnovok_2012.pdf - 63с.

6. Висновки щодо виконання державного бюджету України за перше півріччя 2013 року [Електронний ресурс] / Рахункова палата України. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16742473/Bul_6_mis_2013.pdf - 51с.

7. Міністерство охорони здоров'я України/ [Електронний ресурс] офіційний веб - сайт - Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/reform_answers.html

8. "Про внутрішнє та зовнішнє становище України за 2012 р". Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/docs/posl.pdf> - 256с.

УДК 342.9

С.Л. Саржан

■ АДМІНІСТРАТИВНО ПРАВОВІ ЮРИДИЧНІ ФАКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ СБУ

У статті розкрито сутність та значення адміністративно-правових юридичних фактів в діяльності СБ України.

Ключові слова: *юридичні факти, норми адміністративного права, правовідносини, правоохоронна діяльність СБ України.*

В статье раскрыта сущность и значение административно-правовых юридических фактов в деятельности СБ Украины.

Ключевые слова: *юридические факты, нормы административного права, правоотношения, правоохранительная деятельность СБ Украины.*

The article deals with the nature and significance of legal and administrative legal facts in the activities of the SBU.

Key words: *legal facts, rules of administrative law, legal, law enforcement SBU.*

Вступ. В процесі повсякденного життя юридичні факти певної галузі права традиційно декларують ті правовідносини, які формуються і змінюються в межах даної галузі права. Але часто передумови юридичних фактів, виникаючи на стику різних галузей права, не лише констатують ті або інші юридичні факти, але і визначають подальший розвиток значимих дій чи подій. Особливо показовими в цьому відношенні є юридичні факти в галузі адміністративного права, з огляду на розвиток подій новітньої історії України взагалі і роль в них Служби безпеки України, зокрема.

Згідно з ч. 2 ст. 3 Конституції права і свободи громадян та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави¹. Якщо цього немає, а тим більше, якщо ці права і свободи порушуються в процесі оперативно - розшукової діяльності з боку СБУ, тоді громадяни мають право оскаржувати дії державної адміністрації. Посадова особа, яка не розуміє і не домагається реалізації принципу пріоритетності прав людини, не може перебувати на державній або військовій службі.

¹ Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30.